

Prof. Dr. Alexander Bělohlávek

1.)

Katedra práva

Ekonomická fakulta VŠB Technická univerzita v Ostravě

(Sokolská 33, Ostrava)

2.)

externě – Katedra mezinárodního a evropského práva

Právnická fakulta Masarykovy univerzity

Veveří 70

611 80 Brno

3.)

(doručovací adresa)

c./o. Advokátní kancelář Bělohlávek

Jana Zajíce 32

170 00 Praha 7

Oponentní posudek

Pořadové číslo vyhotovení: 01 (z celkového počtu 03)

Jméno a příjmení kandidáta:

JUDr. Jana Bartálová (dále též jen „kandidát“ nebo „kandidátka“, případně též „doktorand“ či doktorandka“)

Vědecko-pedagogické pracoviště:

Právnická fakulta Univerzity Karlovy v Praze

Katedra obchodního práva

Téma práce:

Principy ovládající právní úpravu akciových společností

Datum posudku:

24. května 2010

Oponent:

Prof. Dr. et Mgr. Ing. Alexander Bělohlávek, Dr.h.c.

(KONEC TITULNÍ STRANY)

I. Zadání oponentního posudku

Rozhodnutím děkana Právnické fakulty Univerzity Karlovy v Praze z 02. dubna 2010, které mi bylo doručeno dne 21. dubna 2010, jsem byl v souladu se Studijním (Studijním a a zkušebním řádem) jmenován oponentem disertační práce **JUDr. Jany Bartálové „Principy ovládající právní úpravu akciových společností“**. V souvislosti s citovaným rozhodnutím předkládám tento svůj oponentní posudek :

II. Cíle disertační práce

Cílem předmětné disertační práce (dále jen „DP“) je **rozběr právních zásad a principů uplatňovaných v právu akciových společností**, a to jak v rámci právní úpravy platné na území České republiky, tak ve srovnání se zahraniční praxí, přičemž pokud jde o úpravu obsaženou, kandidátka provádí srovnání nejen s právními řády kontinentální Evropy, ale také se zeměmi patřícími do systému *common law*. Právě toto **srovnání přístupu rozdílných právních kultur považuje oponent za velmi přínosné**. Stejně tak je z jeho pohledu nutné ocenit, že kandidátka se neomezila na popis stávající platné úpravy, ale celou prací se prolíná snaha (dle oponenta úspěšná) o zachycení názorového vývoje / trendů, na jejichž základě docházelo v průběhu času ke změnám v přístupu k tomuto tématu. V této souvislosti by oponent rád vyzdvihl zejména zaměření a srovnání s úpravou obsaženou v navrhované připravované rekodifikaci soukromého práva, a to zejména občanského zákoníku, resp. zákona o obchodních společnostech a družstvech (zákon o obchodních korporacích).

Předmětné vymezení tématu je ovšem nesmírně široké. Ačkoliv problematika právních zásad platných v korporátním právu a ostatně ani otázka aplikace obecných právních norem či zásad, na nichž je postaven obchodní zákoník ve vztahu k právu obchodních společností u nás (snad až na výjimečně se objevující práce) na rozdíl od prací zabývajících se právními principy / zásadami z čistě právněteoretického hlediska zdaleka ani dostatečně popsána, natož analyzována, jde v zahraničí (především v zemích z právního systému *common law*, ale v poslední době i v kontinentální Evropě) o materii velmi intenzivně diskutovanou. Jde o

materii, která má svou rovinu čistě (teoreticky) právní i soukromoprávní, ale i rovinu politickou (v souvislosti s blížícími se volbami nabyla tato debata na intenzitě také v České republice, viz. např. diskuze ohledně možnosti vydávat akcie na doručitele, byť oponent musí v této souvislosti s politováním konstatovat, že např. právě zde se diskuse posunula z roviny odborné do roviny čistě konfrontačního politického boje) a ekonomickou. S určitou mírou zjednodušení jde tedy nejen o rovinu obchodněprávní, nýbrž i *hospodářsko-právní*. To je ostatně typické pro to, že daná problematika je doktrinálně ve většině zemí vyčleňována z běžné problematiky *obchodně právní* jako oblast relativně samostatná, v některých státech je vyčleňována i koncepčně zejména co do pramenů úpravy. Oponent nepovažuje za potřebné tuto problematiku, která je ostatně diskutována velmi široce právě nyní tuzemskou právní veřejností, dále zmiňovat na tomto místě, v tomto posudku. Je však nutno zdůraznit, že předmětných *rozměrů* tzv. *korporátní* problematiky si je kandidátka vědoma a uvědomění si daného specifika je dle názoru oponenta základem úspěšného uchopení celého tématu.

Onen *rozměr* zmiňovaný v předchozím odstavci se však projevil ve značné míře mimo jiné v rámci doktrinálních koncepčních vysoce rozvířených diskusí mezi zeměmi kontinentálního práva a zeměmi, jejichž právní systém je postaven na režimu *common law*. Z tohoto pohledu je tedy samotné vymezení tématu *DP* velmi široké a ani omezení práce na aplikaci vybraných zásad a principů v právu akciových společností koncepčně příliš nepomáhá. Z hlediska oponenta se v této souvislosti jeví **zajímavou otázkou**, • zda je vymezení práce tak, jak bylo provedeno, důsledkem snahy o alespoň nějakou základní definici a určení hranic rozebíraného tématu nebo • zda se jedná o vyjádření kandidátčina přesvědčení, že jí uváděné právní principy jsou aplikovatelné výhradně na právní formu akciové společnosti a v případě žádných jiných obchodních společností se neuplatní, případně zda tyto závěry kandidátka vyslovuje s platností pro právní řád České republiky a v zahraničí dojde k uplatnění i v případě jiných forem obchodních společností nebo zda jsou vývody kandidátky nepřenositelné i v jiných jurisdikcích. Zcela jistě se jedná o otázku, již by se kandidátka mohla / měla v rámci **obhajoby disertační práce** dotknout.

Jak bylo výše naznačeno, jedná se v České republice o téma zcela jistě velmi aktuální. Mohlo by být otázkou diskuse, zda takto široké zadání *DP* bylo či nebylo vhodné, když

rozbor aplikace každého jediného principu, jež kandidátka ve své práci zmiňuje, by vydal na samostatné vědecké zkoumání. Lze sice argumentovat, že v případě užšího vymezení by kandidátka mohla vyprofilovat podstatně lépe některé konkrétní závěry (ve vztahu k jednotlivému / -ým právním principům), širší vymezení však naopak odpovídá stavu tuzemské diskuse ve vztahu k této tématice, když z povahy věci považuje oponent za vhodné vypořádat se nejprve s obecnou otázkou, totiž „zda a jak“. V každém případě bylo široké zadání něco, co nelze v žádném případě považovat *a priori* za chybu zpracování a je nutno si uvědomit, že jde o determinant celé práce. Oponent je sice zásadně zastáncem (v případě doktorských disertačních prací) maximálně úzkých témat umožňující jednoznačné konkrétní závěry, včetně zmapování celého portfólia tuzemské a zahraniční doktríny. Na druhou stranu oponent zásadně zastává názor, že za téma a jeho vymezení je v první řadě odpovědné odborné pracoviště, na němž je práce vedena a něco takového nemůže a nesmí jít k tíži kandidáta / kandidátky. Ja však konstatováno, oponent v tomto konkrétním případě nepovažuje široké vymezení za chybu ani pokud jde o vymezení tématu pro kandidátku, tj. chybu něčeho, na čem sice kandidát / kandidátka vždy zásadně participuje, není však tím, kdo by měl tzv. *poslední slovo*. jde ovšem skutečně o něco, co je zapotřebí zohlednit vždy při úvahách zejména nad jednotlivými otázkami koncepce a obsahu DP.

Kandidátka na stranách 6-8 vymezuje cíle DP formou specifikace kapitol. Zde lze nalézt určité zúžení oproti širokému zadání. V tomto směru lze tedy vysledovat základní linii, kterou doktorandka vymezila cíl své práce spíše jako obecné *vymezení funkce právních principů / jednotlivých doktrín* obecně a konkrétně v rámci úpravy akciových společností, a to jak z mezinárodního, tak tuzemského pohledu s tím, že jejich aplikace je demonstrována na příkladech konkrétních doktrín. Toto pojetí je vskutku zajímavé a dle názoru oponenta správné. Jde o přístup pragmatický, který ovšem nikterak neopouští základní zásadu, totiž že se musí v první řadě jednat o práci vědeckou. Jde však zároveň o směr vysoce náročný, neboť znamená vypořádat se nejen s obecnou funkcionalitou právních normativu, ale i účelem norem upravujících oblast (před provedením určité abstrakce principů) a především vymezením toho, zda a jaký například veřejný zájem je odpovídající úpravou sledována pod.

III. Obsahové hodnocení *DP*

III.1. Obsahové členění

DP je na první pohled logicky členěna a kandidátka tento obsahový rámec dodržovala. Oponent je osobně toho názoru, že nebylo nezbytné věnovat tak značnou pozornost definici a vymezení pojmu „*právních principů*“, stejně jako rozboru specifických rysů akciových společností (kapitoly 1 a 2, resp. celá první část *DP*, označená jako „I“), když tyto otázky nejsou *stricto sensu* předmětem práce, ale slouží víceméně jako jakýsi úvod do problematiky, resp. specifikace premis, z nichž autorka vycházela. Nelze tedy očekávat, že by kandidátka dospěla v těchto částech k jakýmkoliv novým závěrům. I přesto měla kandidátka pocit (nikoliv nesprávný), že by se s danou tematikou měla vyrovnat, když právě chápání funkce právních zásad, principů a doktrín, jakožto i pojmových znaků kapitálových korporací / akciových společností je determinantou pro následné závěry kandidátky týkajících se užití konkrétních doktrín. Co se týče výběru principů a doktrín, jež jsou v *DP* podrobně rozebírány, jejich výběr by měl být ponechán plně v rukou autora / kandidáta (-ky). Je logické, že s ohledem na široké vymezení tématu může každý ze čtenářů s ohledem na své vlastní zájmy a preference činit výtky či připomínky ve smyslu proč se kandidátka věnovala právě těmto a nikoliv jiným doktrínám. V tomto ohledu by například oponent měl určité výhrady. Na druhou stranu základní *pokrytí* tematiky hlavními doktrínami bylo kandidátkou provedeno. Výběr konkrétních hodnocených doktrín pak by již měl zůstat vždy v rukou autora konkrétní práce, neboť jde vždy o výraz jeho *hodnotící struktury*, jakéhosi pomyslného *žebříčku doktrinálních hodnot*. Zde pak jakéhokoliv hodnocení musí zůstat v rámci náměrů pro diskusi, nemůže však být výrazem kritiky, neboť taková kritika je vždy do jisté míry *odborně subjektivní*. Snad pro obhajobu disertační práce by mohlo být zajímavé, kdyby se kandidátka vyjádřila k tomu, zda a které doktríny poněkud potlačila a z jakého důvodu, tedy co bylo oním pomyslným *žebříčkem*. Výběr kandidátky tak nelze hodnotit v kategoriích jako je „správný“ či „chybný“, ale výhradně jako rozhodnutí učiněné v rámci autorské licence, z něhož lze maximálně usuzovat na její oblast zájmu a priorit ve smyslu koncepčního zpracování tématu.

III.2. K některým dílčím otázkám v rámci obsahového hodnocení

Než se oponent vyjádří k jednotlivým obsahovým bodům DP, považuje za nezbytné konstatovat a v této souvislosti oponent zdůrazňuje, že si je vědom, že pro výsledek hodnocení v rámci této oponentury musí být a je zásadně irelevantní, zda oponent souhlasí co do věcných závěrů s kandidátkou či nikoliv s výjimkou případného zjištění věcných chyb nebo naopak závěru, že takové chyby v DP *odhaleny* nebyly. Důležitá je pouze forma prezentace výsledků (závěrů, názoru a pod.) kandidátky a způsob, jak k nim dospěla a jak je v DP podává. **Z pohledu hodnocení DP v rámci této oponentury je tak v zásadě důležité jen to, že věcné chyby zásadního rozsahu zjištěny nebyly** a naopak kandidátka v práci předvedla svou schopnost jasně prezentovat své závěry a tyto argumentačně podložit. To ovšem neznamená, že oponent vždy s názory kandidátky plně souhlasí.

III.2.1. Aplikace doktrín citovaných kandidátkou v České republice

Kandidátka v závěru své práce na stranách 178 a 179 konstatuje nezbytnost aplikace právních principů v případě rychle se rozvíjejícího práva akciových společností, což se podle ní v České republice neděje v dostatečné míře. Kandidátka jde tak daleko, že dle jejího názoru není ani v českém právu třeba čekat na přijetí výslovné zákonné úpravy, která by umožnila prolomení majetkové samostatnosti akciových společností a odkazuje přitom na aplikaci obecných právních principů extenzivní výklad nejobecnějších norem. Jestliže kandidátka učiní takovýto (na poměry české právní vědy zcela jistě odvážný) závěr, **měl by být tento konkrétně podložen**, což se ale v tomto případě nestalo. Jde o závěr vskutku zásadní. Oponent však podrobné zdůvodnění a zejména konkretizaci způsobu takového postupu a dopadů do značné míry postrádá. Oponent by tedy přivítal, pokud by se kandidátka **v rámci obhajoby práce vyjádřila k otázce**, jak by měla znít argumentace příslušného rozhodnutí, resp. na základě kterých normativních ustanovení či právních principů by měl soud (*fórm*) v konkrétních případech prolomení majetkové samostatnosti provést. Zajímavé by též bylo hodnocení, do jaké míry by například judikatura v tomto ohledu, pokud by ji bylo možno považovat též za *sjednocení právního názoru*, mohla působit zásadním způsobem jako *reformátor* úpravy. Jednalo by se totiž zřejmě o poněkud paradoxní situaci. Obvykle právo v jeho legislativním pojetí jako *regulátor*, minimálně

daného případu. Na druhou stranu si lze právě v České republice jen těžko představit přístup, kdy soud s odkazem na okolnosti případu rozhodne *contra legem*, resp. prolomí kogentní zákonné ustanovení (když dle oponenta stávající koncepce obchodního zákoníku prolomení majetkové samostatnosti neumožňuje). Takové pojetí by snad bylo (*modelově*) představitelné tehdy, kdy soud upřednostní například komunitární principy před tuzemskou explicitní úpravou. V tomto případě ovšem nejde o postup *contra legem* s ohledem na aplikační přednost komunitárních normativů a podle dnes již judikovaných názorů ESD dokonce i tehdy, je-li judikováno v jakémsi *quasi rozporu* (de lege však o rozpor nejde právě díky postavení komunitárního práva) s tuzemským normativem a upřednostnění pouhých *zásad komunitárního práva*. Kandidátka však jde ve svém názoru, alespoň tak, jak je tento formulován, vlastně podstatně a nesrovnatelně dále. Oponent si není jist, zda si toto kandidátka uvědomuje a zda poněkud neskouzla do určitého *politického klišé* ve stylu *máme moc předpisů* [...] či ve stylu *značně populistických předvolebních politických slibů ohledně zásadního zjednodušení právního řádu*. Zásadní změnu ovšem dle názoru oponenta nelze řešit revolučním krokem, nýbrž jen určitou *evolucí právního řádu*, která je extrémně náročná a bohužel vždy zásadně podléhající *revizi politickými zájmy zákonodárce*. Revoluční změna je vlastně nemožná. Možná snad je, avšak historicky vždy jen v určitých přelomových meznících vývoje společnosti a státu a oponent se domnívá, že takový *přelomový mezník*, který by paradoxně revoluční změnu umožnil, si zřejmě nikdo nepřeje. Oponent má obavu, že kandidátka do jisté míry v tomto směru zjednodušuje. Takové zjednodušení lze s určitým pomyslným *pozdvihnutím kritického ukazováku* přehlédnouti například v pracích dipomových. Míra tohoto nadhledu však u prací disertačních musí být nezbytně snížena. I v právu sice lze pracovat s jistými *ideály*, ty však musí být vždy omezeny mírou možného a reálného. Oponentovi se tak zdá, že kandidátka tuto míru již překročila a nechala se poněkud unést *plamenným záměrem „reformatio iuris“ radikálním řezem*. Možná, že oponent toto pochopil ne zcela správně. To vyloučit nelze. Je však na kandidátce, aby se třeba s touto otázkou **v rámci obhajoby vypořádala**.

Nelze sice nic namítat proti argumentu kandidátky, že právní princip / doktrína nemusí nezbytně nalézt své vyjádření v písemné formě a nemusí se tak jednat o výslovnou součást hmotného práva. **Podmínkami aplikace principu** jsou však (jak ostatně kandidátka s odkazem na nálezy Ústavního soudu sp. zn. Pl. ÚS 33/97 ze dne 17. 12. 1997 vyhlášený

v kontinentálním systému, značně *pokulhává za potřebami společenského vývoje*. V tomto případě by ovšem došlo zřejmě k tomu, alespoň takto v rámci aplikační praxe chápe oponent odpovídající dopady, že by se aplikační praxe stala jakýmsi *dočasným normotvůrcem* pokud si uvědomíme, jaký **faktický význam judikatura** a sjednocující praxe obecných soudů i v našem *ne-precedenčním systému* sehrává. O to více však oponent považuje za nezbytné, aby se kandidátka pokusila prezentovat bližší zdůvodnění zejména v rámci obhajoby DP.

Oponent musí do jisté míry kriticky konstatovat, že kandidátka se v celé práci **nevyrovnala s otázkou, jakým způsobem by bylo proveditelné přenesení institutů majících původ a klasicky aplikovaných v zemích založených na právním systému *common law***. Zcela nepochybně by totiž bylo nutné zohlednit odlišnou roli, kterou při tvorbě práva hrají v těchto zemích (*common law*) jednotliví soudci. Konečně kandidátka, pokud skutečně hodnotila odpovídající judikaturu v pojetí *common law*, si zcela jistě uvědomuje tohoto zásadního rozdílu, kdy v pojetí *civil law* je (až na dílčí výjimky v některých zemích) o výraz *obecné moci soudní a o rozhodnutí „soudů“*, v zemích *common law* jde však o judikování názoru *konkrétního individuálního nositele této moci*. Samozřejmě oponent neočekává a ani by nebylo žádoucí, aby kandidátka šla až do podstaty tohoto rozdílu ve smyslu ústavněprávního pojetí *zdroje moci soudní*, kterých je v obou systémech zásadně rozdílný. To by již samozřejmě překračovalo nejen téma, nýbrž i obor, v rámci něhož kandidátka své doktorské studium absolvovala. Jde však spíše o to, zda tento významný moment byl kandidátkou dostatečně zohledněn právě tehdy, kdy činí závěry ohledně vhodnosti přenesení předmětných principů do tuzemského pojetí nejen korporátního, nýbrž i aplikované praxe a konečně i oné *funkcionality* výkonu moci soudní. Oponent, ač se sám snaží velmi často o maximálně komparativní přístup i mezi jednotlivými kulturami, ovšem musí zdůraznit, že předmětné pojetí kandidátky nesdílí. Neodmítá však diskusi na toto téma a o to méně její nezbytnost a v žádném případě nebude považovat za chybu DP, pokud bude kandidátka schopna předmětný názor odůvodnit ve vztahu ke všem praktickým i teoretickým dopadům takového postupu.

Oponent sám je odpůrcem stavu, kdy některé soudy stále ještě pouze mechanicky aplikují jednotlivá zákonná ustanovení bez zohlednění jejich širšího účelu a konkrétních okolností

ve Sbírce zákonů pod č. 30/1998 Sb. na straně 17 sama správně uvádí) také • *opinio necessitatis* (tedy přesvědčení o správnosti a potřebně dodržování příslušného pravidla chování) a • *usus longaevus*, resp. *longa consuetudo* (tj. jeho zachovávání po dostatečně dlouhou dobu). Zejména druhé kritérium ovšem v případě prolomení majetkové samostatnosti není v České republice splněno / dáno, když kandidátka sama přiznává, že odborná veřejnost přijímá veškeré pokusy o dovození odpovědnosti statutárního orgánu či společníka společnosti s přinejmenším rozpaky. V této souvislosti oponent jen poznamenává, že přestože kandidátka aplikuje dané principy na akciovou společnost, jako příklady soudních rozhodnutí českých soudů ovšem uvádí judikáty vztahující se ke společnostem s ručením omezeným (rozhodnutí Nejvyššího soudu ČR sp. zn. 29 Odo 387/2006), což vede oponenta ke stále nevyjasněné otázce, kterou již ostatně výše kandidátce položil, totiž v jakých případech a pro jaké typy obchodních společností by měla / mohla být doktrína *corporate veil piercing* užitá.

Oponent nezasťirá, že je zásadním odpůrcem prolomení tohoto principu a možná i z tohoto pohledu je jeho názor až příliš kritický. Na to musí sám oponent upozornit. Oponent se dokonce domnívá, že subjektivní individualita konkrétních právnických osob je něčím, na čem je zásadně postaven tuzemský právní řád a co by bylo možno zřejmě označit za ono nikdy nedefinované a zřejmě i nedefinovatelné pojetí *ordre public*, jehož obsah lze a je nutno definovat vždy jen v konkrétních případech. Za zmínku třeba stojí to, že Česká republika v komparativním pohledu patří zřejmě i v globálním hodnocení snad dokonce celosvětově tradičně ke striktním zastáncům tohoto principu, který je aplikován po léta podstatně důsledněji než v zemích, které jinak mezinárodní odborná literatura považuje za tradiční zastánce tohoto přístupu, jako třeba Švýcarsko a pod. Tuzemská doktrína, úprava a ostatně aplikační praxe jde tradičně dokonce ještě dále. Oponent nepovažuje tento přístup za jediný správný. Za nesmírnou výhodu tuzemského práva však považuje to, že Česká republika a především aplikační praxe jde v tomto ohledu tradičně a dlouhodobě zcela konsekventně a striktně. Takovou striktnost totiž nelze vysledovat ani u oněch jiných tzv. *tradičních zastánců* předmětného přístupu. Je-li však daný přístup takto striktně chápán a aplikační praxí pojímán, jde již o značnou výhodu. Jde totiž o něco, po čem právní praxe volá ve všech ohledech. Jde o **právní jistotu**. Jeden z významných právních teoretiků konce 90. let minulého století vyjádřil, že jedinou jistotou v právu je nejistota (orig. *the only*

certainty is uncertainty). Oponent by toto označil za poněkud paradoxní a vysoce realistický výraz současného globalizovaného světa v právním pojetí. Ten, kdo zná oponenta, jej zřejmě nebude podezřívat z nedostatku realismu a oponent se obává toho, že sám je v některých situacích až *brutálním realistou*. Požadavek právní jistoty by však oním průlomem tak, jak jej kandidátka *navrhuje*, značně zpochybněn. Oponent se obává, že i toto bylo kandidátkou značně podceněno.

Kandidátka se dle názoru oponenta poněkud vyhnula otázce, do jaké míry je vůbec přenos doktríny *corporate veil piercing* do českého právního řádu potřebné, zejména zda české právo nemá jiné prostředky, kterými obdobného výsledku může dosáhnout a o nichž se ve své práci zmiňuje přímo i kandidátka (jako je např. korektiv dobrých mravů, zákaz zneužití či obcházení práva apod.). Oponent se totiž dokonce obává, že kandidátka se dotkla v dané oblasti problematiky, kterou lze v korporátní problematice považovat za zcela zásadní. Jde však o problematiku, na kterou by nestačila ani jedna disertační práce. Jde o problematiku, která by měla být v tuzemském právním řádu rozebrána koncepčně a týmově. Konečně i v rámci Katedry obchodního práva při Právnické fakultě UK v Praze působí významní specialisté, kteří se danou materií zabývají a kteří publikují v tomto ohledu velmi zajímavé práce vysoké odborné úrovně. Oponentovi totiž poněkud připadá, že svým poněkud *euforistickým pojetím* zmíněného *reformatio iuris* souvislosti přehlíží. V každém případě jde o něco, čím se kandidátka dostává svými dopady vsuť významně za rámec tématu a dokonce snad i *fyzických možností*. Přesto však oponent kriticky hodnotí to, že z práce alespoň nevyplývá, že by si kandidátka daného rozměru a dopadů byla vědoma. Možná to oponent přehlédl, možná to nebylo vyjádřeno v dostatečné míře. Ostatně právě pro odstranění takových pochybností je určena platforma obhajoby disertačních prací.

Tím se samozřejmě oponent logicky dostává k obecnějšímu problému, kterým je ochota českých soudů tyto obecné zásady aplikovat. Oponent je totiž přesvědčen o chybnosti přístupu, kdy se praktické problémy řeší neustálým vytvářením nových a podrobnějších pravidel namísto toho, aby došlo k využití všech prostředků, které právo již nyní jak soudům, tak účastníků jednotlivých obchodněprávních závazkových vztahů poskytuje. Jako příklad takovéto nevhodné iniciativy, snažící se řešit nedostatečnou schopnost (zde) správních úřadů využívat k potírání nežádoucích jevů pravomoci a právní instituty lze uvést

zprávu, s níž se oponent aktuálně setkal v denním tisku, dle níž Ministerstvo financí ČR uvažuje vzhledem k fiskální morálce daňových poplatníků ve vztahu k DPH a ze strany *určitých subjektů* o zavedení institutu "společné a nerozdílné odpovědnost poplatníků za DPH v (pozn. oponenta: [v] distribučním) řetězci". To je dle názoru oponenta typickým příkladem nevhodného přístupu, kdy koncepční a strukturální problém nedostatků v mechanismech státní správy a v mechanismech prosazování práva je řešen novými, značně pochybnými normativy, které se dokonce dle názoru oponenta často dostávají na hranu akceptovatelnosti z pohledu ústavně právního. Zde zřejmě oponent uvažuje na shodné úrovni, jako kandidátka, totiž že tento přístup je nezdravý. Kandidátka však (zde možná z důvodu menších praktických zkušeností) podceňuje jednu ze základních premis. Tou je nezbytná ochota aplikační praxe, zejména praxe soudní, tímto směrem jít. Je však nutno si uvědomit, že přístup striktně normativní, k němuž stále většina tuzemských soudů inklinuje, je znatně pohodlný a vyřešení otázky maximální odborné úrovně aplikační praxe je věcí do značné míry již právně teoretickou, právně psychologickou a především právně sociologickou. Kandidátka si je na jedné straně očividně velmi dobře vědoma rozdílů ve fungování obchodních společností v České republice (potažmo v kontinentální Evropě) a ve Spojených státech amerických (a v DP se jich dotýká), při formulování svých závěrů však jako by na ně pozapomněla, když v podstatě předkládá tezi založenou na vhodnosti *převzetí* jí zmiňovaných doktrín do českého právního řádu.

Kandidátka předpokládá, že v praxi se vyskytují příklady, u nichž se prolomení majetkové samostatnosti jeví jako vhodné a žádoucí. To nelze *a priori* hodnotit jako předpoklad chybný. Oponent je pouze přesvědčen, že právě ony nejkřiklavější případy *podvodů* – myšleno obecně a nikoliv ve smyslu definice trestního práva -, které pravděpodobně jsou i jedním z impulsů pro postoj kandidátky, by již dnes mohly být řešeny pomocí existujících právních instrumentů a není tedy nezbytné zavádět do již tak v důsledku novel nepřehledného českého právního řádu další pravidla. Zde by totiž měla nastoupit odpovědnost akcionářů. Konečně v tomto směru můžeme velmi dobře aplikovat též zásadu, že majetek (práva akcionáře *majetkem*, tj. majetkovou hodnotou, jsou) nepřináší jen práva, nýbrž i *povinnosti* se o něj *starat*. Pokud bychom totiž tuto zásadu, která je ve větší míře aplikována zejména u věcných práv, použili též na práva akcionáře, zřejmě bychom se mohli dostat do podstatně praktikovatelnějších postupů řešení oněch nežádoucích jevů.

Oponent by se kandidátky rád **dotázal ve smyslu námětu pro obhajobu, zda by aplikace *corporate veil piercing* měla (potažmo prakticky mohla) probíhat na totožných principech, jako jsou ty, které jsou užívány soudy Spojených států amerických nebo zda by bylo současně nezbytné vytvořit v českém, prostředí vlastní hodnotící kritéria.** Oponent zde naráží na skutečnost, že podle tzv. *laundry list* a dalších skutkových okolností, jimiž americké soudy svá rozhodnutí odůvodňují a jež kandidátka ve své práci představila, by zde pravděpodobně byly dány (při jeho automatickém použití) pro prolomení majetkové samostatnosti u značného počtu obchodních společností. Skutečnosti jako nedodržování formalit předepsaných zákonnými předpisy (zejména ohledně tzv. *publicity*, tj. zakládání dokumentů do sbírky listin obchodního rejstříku), cosi, co by bylo možné nazvat podkapitalizací (vytváření základního kapitálu pouze v nejnižší výši předepsané zákonnými předpisy bez ohledu na charakter a rozsah podnikatelské činnosti), osobní propojenost jednotlivých obchodních společností, které v takovém případě často využívají ke své podnikatelské činnosti jedny a tytéž prostory, to vše jsou skutečnosti, s nimiž se v praxi dnes a denně setkáváme. Závěrem by oponent kandidátce rád **položil otázku, jaký vliv na rozšíření předmětného právního principu by mohla mít skutečnost spíše se zpřísňujícími pravidel a podmínek pro prolomení majetkové samostatnosti požadovaných v poslední době i americkými soudy.** Kandidátka ovšem necht' výše uvedené nebere jakožto *a priori* odmítnutí jejího názoru zejména ve smyslu odborné a vědecké diskuse (to naopak), ale spíše jako určitý námět a zamyšlení k další diskuzi, případně nasměrování, jakým směrem by se případně kandidátka mohla ve své další vědecké práci zaměřit.

III.2.2. *Walkovszky v. Carlton*

Oponent vítá, že kandidátka se při práci s judikaturou nespokojila s pouhým automatickým přejímáním a citací výrokové věty příslušného rozhodnutí, ale že se naopak v DP snažila o zachycení jak všech podstatných skutkových okolností, které mohly mít případně na rozhodování soudu vliv, tak i argumentace soudu, jakož i hodnocení odborné veřejnosti ve vztahu k tomuto rozhodnutí (ať již kladná nebo kritická). Stejně tak jako kandidátku, i oponenta zaujal jeden z aspektů případu, kterým je problematika *zákonného limitu pojištění* a následný komentář D. Millona, dle něhož splnění nejnižších zákonných standardů nemůže

automaticky znamenat zánik odpovědnosti akcionáře, resp. vyloučení možnosti prolomení majetkové samostatnosti, jestliže vzhledem ke všem okolnostem bylo možné předvídat, že splnění pouze těch nejnižších zákonných standardů nepovede k řádnému zabezpečení proti všem případným rizikům. **Oponenta by zajímal názor kandidátky na tuto argumentaci**, a to zvláště s ohledem na častou praxi českých soudů, které se právě na zákonné standardy často odvolávají a na jejich dodržení či porušení zakládají své rozhodnutí. Bez zajímavosti není ani otázka, zda je (dle kandidátky) představitelný přesah této zásady i o jiných oblastí práva, než jsou obchodněprávní (či občanskoprávní) závazkové právní vztahy, potažmo *korporátní*. Přistoupení na argument, že jednotlivé subjekty práva jsou povinny samostatně posuzovat, zda zákonné standardy dostatečně pokrývají všechna možná rizika, by jednak vedl k značné právní nejistotě, dále by znamenal značný nárůst transakčních nákladů a v neposlední řadě by pravděpodobně vedl ke zvýšenému počtu soudních sporů, které by bylo možné označit jako spekulativní, když veškerá odpovědnost by byla přenesena pouze na jednu ze stran právního vztahu.

III.2.3. Lojalita / odpovědnost „vedoucího“ – statutárního orgánu

Termín *vedoucí* použil oponent v nadpisu tohoto oddílu v *úvazkách* právě proto, že v prostředí České republiky se jedná dle jeho názoru o termín nevhodný, když prakticky je zde myšlena odpovědnost statutárního orgánu. Podle oponenta je i toto jeden z příkladů, kde lze pozorovat rozdíl mezi českým a americkým pojetím vedení obchodní společnosti, resp. mezi (praktickým) postavením člena představenstva a member of board (of directors), který velmi často vykonává ve společnosti manažerské funkce, což sice není úplně nezvyklé ani v České republice, nelze zde ovšem hovořit o úplném ztotožnění těchto funkcí, což lze právě často pozorovat ve Spojených státech amerických. Kandidátka zde otevřela téma, které je nutné považovat v českém prostředí za výsostně aktuální, ovšem nemající doposud žádný konkrétní hmatatelný výsledek. Kandidátka správně poukazuje na ustanovení § 194 odst. 5 a odst. 6 obchodního zákoníku, podle nichž jsou členové představenstva povinni vykonávat svou působnost s péčí řádného hospodáře a zachovávat mlčenlivost o důvěrných informacích a skutečnostech, jejichž prozrazení třetím osobám by mohlo společnosti způsobit škodu s tím, že členové představenstva, kteří způsobili společnosti porušením právních povinností při výkonu působnosti představenstva škodu, odpovídají za tuto škodu

společně a nerozdílně. Členové představenstva, kteří odpovídají společnosti za škodu, ručí za závazky společnosti společně a nerozdílně, jestliže odpovědný člen představenstva škodu neuhradil a věřitelé nemohou dosáhnout uspokojení své pohledávky z majetku společnosti pro její platební neschopnost nebo z důvodu, že společnost zastavila platby. Rozsah ručení je omezen rozsahem povinnosti členů představenstva k náhradě škody.

V současné době se česká odborná veřejnost do značné míry shoduje na tom, že povinnost loajality se vztahuje ke společnosti, přičemž z textu práce nad veškeré pochybnosti vyplývá, že kandidátka je s celým spektrem názorů a současným stavem odborné diskuze v České republice seznámena. O to překvapující je, že v DP není více akcentována skutečnost, že tato odborná diskuze prozatím nedospěla ke konkrétnímu vymezení toho, **jak definovat zájmy společnosti**. Přitom jde o otázku, ktero je nutno začít. Jde jako o stavbu opěrných zdí domu bez existence základové desky. Kandidátka ve své práci tuto nesmírně širokou problematiku zužuje do otázky volby mezi tzv. modelem *Shareholder value* (tedy absolutní a bezvýhradnou preferencí zájmů akcionářů) a model *Stakeholder value* (zohledňujícím také zájmy jiných osob, o nichž lze prohlásit, že se účastní či jsou dotčeni působením akciové společnosti, jako jsou zaměstnanci, obchodní partneři, zákazníci, potažmo celá komunita, na niž má podnikání společnosti vliv). Dle oponenta ale není odpověď tak jednoduchá, jak ji prezentuje kandidátka. Viděno čistě ekonomickou teorií, zájmem akcionáře je co nejvyšší zisk (výplata dividend) v co nejkratší době. Stejně tak budou akcionáři (na rozdíl od zaměstnanců či věřitelů společnosti) preferovat rizikovější obchodní transakce slibující v případě úspěchu vyšší míru zisku. Tento přístup nemusí být vždy v zájmu společnosti (ve smyslu termínu korporace užívaného kandidátkou), poněvadž jestliže budeme vycházet ze samostatné právní subjektivity, nelze vycházet z automatického ztotožnění zájmů akcionářů a společnosti, ba naopak je nutné předpokládat, že se subjektivní zájmy akcionáře alespoň v některých případech mohou dostat do rozporu se zájmy, které by ve svém důsledku zajistily zdravý finanční základ a dlouhodobou prosperitu společnosti. Kandidátka si je těchto otázek vědoma a některé z nich si sama klade, když správně rozlišuje mezi skupinou akcionářů, pro niž je podíl na společnosti záležitostí čistě investiční (ve smyslu co nejvyššího krátkodobého zhodnocení majetku) a akcionáři, kteří se podílí na každodenním obchodním vedení společnosti, rozlišuje mezi veřejnoprávními a soukromoprávními korporacemi a je proto škoda, že některé z uvedených závěrů nejsou více vyprofilované.

Oponent by nebyl až tak skeptický jako kandidátka, pokud jde o neurčitost definice zájmů korporace (a tím následnou neuchopitelnost pojmu loajalita akcionáře / povinné péče, či o povinností tzv. *řádného hospodáře* a pod.). Na druhou stranu jako by kandidátka tyto skutečnosti, jichž si je vědoma, nechtěla *brát v potas*. Konečně v tom se přijevuje určitá nekritičnost práce, která není neobvyklá u kolegů, kteří zejména v době počátku své *profesionální kariéry* měli možnost blíže nahlédnout do *kuchyně amerického zázraku*. Jde totiž o přístup značně agresivní, který nelze vyjádřit jinak, než poněkud provokativními výrazy, jako *rychlé peníze, žít rychle* a pod. Konečně právě v americké odborné literatuře není neobvyklé, že američtí autoři jen výjimečně využívají srovnávací právní vědy k účelné kritice a pouhé plošné srovnání ve smyslu *tam to upravují jinam* není obvykle překročeno. Konečně mnohdy se s analogií setkáváme i v anglickém přístupu, který je však, pokud jde o právní doktrínu a právní vědu, podstatně kosmopolitnější, než je tomu v přístupu americkém a vysoce nekritická je spíše pouze anglická právní praxe. Kam ovšem tyto přístupy pokud jde o *zájem akcionáře* v USA vedly ukazuje nejlépe aktuální globální hospodářská krize, která je dle názoru oponenta jedním z přímých důsledků právě onoho nekritického a téměř bezmezného hájení krátkodobých zájmů hospodářských nad zájmy koncepčního rozvoje společnosti. Dle názoru oponenta je tak evropský model zdůrazňující zásadní rozlišení mezi zájmy společnosti a zájmy akcionáře dlouhodobější. Oponent je toho názoru, že americký model je v tomto ohledu v evropském a zejména v tuzemském prostředí naprosto neaplikovatelný i proto, že na to není ještě připravena společnost ve smyslu vlastní a zásadně vlastní odpovědnost za ochranu svého *sociálního pohodlí* ve smyslu *vytváření osobních rezerv*. Právě v tuzemském prostředí navíc díky historickému vývoji je často spoléháno nikoliv na veřejnou pomoc společnosti (potažmo státu), nýbrž na pomoc zaměstnavatele. Jde o něco, co je ve společnosti historicky zakořeněno. Oponent se neztotožňuje s tím, že by to byl jev správný. Naopak oponent je zastáncem vysoce liberálního přístupu maximální až téměř výlučné odpovědnosti každého jedince za sebe sama a třeba oponent zastává zásadu minimalizace dokonce veřejného sektoru do soukromé sféry, včetně té sociální. O to méně pak oponent přijímá správnost toho, že by tuto roli ochránce *veřejného a sociálního sektoru* měl hrát soukromoprávní sektor prostřednictvím třeba ochrany zaměstnanců a poskytováním široké sociální podpory. To zcela jistě ne. Na druhou stranu je nutno zohlednit realitu. Zásadní změna, kterou by aplikace některých doktorandčinych závěrů v praxi, v tomto ohledu přinesla, by totiž znamenala sociální šok,

na který tuzemská společnost není ani po dvaceti letech připravena a nutno poznamenat, že vysoce sociální a protekcionářský přístup některých komunitárních axiomů, překonání této bariéry nepomáhá, naopak ji podporuje. Názory doktorandky jsou zcela jistě z vědeckého a doktrinárního hlediska zajímavé. Oponent je však považuje za často *odtržené od reality*.

Oponentovi je samozřejmě známo, že se v české odborné obci objevují názory, které považují stávající úpravu obsaženou v obchodním zákoníku za bezobsažnou a volají po tom, aby byla jasně definována povinnost obchodního vedení hájit zájmy akcionářů, přesto se s tímto názorem neztotožňuje. Ostatně není to tak dávno, kdy se oponentovi dostala do rukou práce, jejíž autor právě tento názor zastával a podrobil příslušné části ustanovení § 194 obchodního zákoníku zdrcující kritice (oponent zde vystupoval v totožné roli jako v tomto řízení, tedy zpracovával k dané práci posudek). Pokud se však na daný problém podíváme hlouběji z pohledu platné úpravy, zjistíme, že přestože výše uvedené povinnosti nejsou svým obsahem – až na výjimky – téměř nikde jednoznačně definovány, zcela běžně se s nimi pracuje. V případě oné *povinné péče*, tj. *péče řádného hospodáře*, tj. termínu, který je v tuzemském právním prostředí široce *zakořeněn*, je tak například nutno jít poměrně hluboce do minulosti, třeba až do uvozovacích ustanovení dnes již více než patnáct let zrušeného hospodářského zákoníku a poměrně široké výkladové a aplikační praxi k této normě, stejně jako k uvedenému pojmu, který do značné míry determinoval úpravu, kde je dodnes u nás platná. Je však poněkud paradoxní, že pojem *péče řádného hospodáře*, s nímž tuzemské právo a zejména aplikační praxe bez dalšího operuje, nemá dostatečného právního základu. Pokud by totiž doktorandka šla konsekventně do historických základů, které by právě v tomto ohledu měly svého opodstatnění, musela by zjistit, že poslední zakotvení zásady *řádného hospodáře* obsahoval ve smyslu normativního vyjádření (či díky zařazení v *Preambuli* alespoň *do jisté míry normativního vyjádření*) pouze dnes již dávno derogovaný *Hospodářský zákoník*, který skutečně onu *péči řádného hospodáře* obsahoval, aniž by tento pojem byl doktrinárně a judikaturou v dané době propracován, či sledován důsledně do jeho podstaty. Je tak paradoxem, že k onomu pověstnému *boomu* prosazování tohoto principu dochází až v době, kdy předmětná platforma, alespoň co do obchodněprávního či hospodářskoprávního vyjádření, v tuzemském právním řádu zásadně absentuje. To ovšem navozuje další důležitou otázku, které se kandidátka poněkud vyhýbá, totiž jaká by měla být forma vyjádření daných principů. Mělo by se jednat o vyjádření

normativní, či bychom se měli spoléhat jen na judikaturu? Měli bychom dokonce snad uvažovat o případném ústavněprávním vyjádření nebo o revizi některých ústavněprávních zásad významných pro ochranu majetkových práv a formu této ochrany a kterých a jakým způsobem by měly být revidovány. To všem jsou otázky, jejichž alespoň důslednější *nástin*, byť pozůstává striktně v oboru, v němž je DP předkládána k obhajobě, by oponent v DP očekával. Na druhou stranu oponent musí *jaksi vůči sobě sama* vyjádřit pochybnost o tom, že si sám není dostatečně jist, do jaké míry by tím mohla být překročena hranice limitů tématu práce.

Stejně tak si oponent klade otázku, zda bychom se v praxi dostali dále (resp. zda by se odstranily výkladové problémy, jejichž existence si je oponent dobře vědom), pokud by namísto zájmu korporace začala česká právní teorie i praxe používat pojem *zájem akcionáře*. V podstatě se dostáváme do totožného definičního problému a je nutné si v takovém případě zodpovědět otázku, **co že to vlastně zájem akcionáře je**. Ani tato otázka totiž doposud nebyla v rámci vědecké diskuze jednoznačně zodpovězena. Kandidátka správně ukazuje, že ani skupina akcionářů nemusí být nutně homogenní a i v jejím rámci se lze setkat s rozdílnými zájmy a na str. 133-136 DP celou diskuzi na toto téma přehledně shrnuje a předkládá závěr, že akciová společnost má být po obchodní stránce (cit.): [...] *vedena v zájmu všech akcionářů, tedy akcionářů všech typů, akcionářů minoritních, i držících kontrolu nad korporací. Korporace má být provozována nejen v zájmu současných, ale i budoucích akcionářů. Za reprezentativního akcionáře je tedy zřejmě třeba považovat fiktivního akcionáře, v němž se mísí zájmy výše uvedených typů, který bude akcie korporace vlastnit delší dobu*. V případě použití této definice lze souhlasit se závěrem kandidátky, že zájmy společnosti a akcionářů nemusí být nutně v rozporu a naopak se budou v mnohém podobat (budeme –li takového akcionáře považovat za subjekt, pro kterého nabytí podílu ve společnosti představuje dlouhodobou investici, případně který prostřednictvím společnosti sleduje dlouhodobý podnikatelský záměr). Problém ale nastává, pokud by za zájem akcionáře měl být považován zájem konkrétního akcionáře, který do společnosti investoval za účelem co nejrychlejšího zhodnocení svého majetku, což je stále ještě jeden z existujících názorových proudů. Na druhou stranu oponent musí právě na tomto místě vyjádřit snad poněkud *provokativní*, přesto však zřejmě logickou, do jisté míry ovšem přirozeně jen *řečnickou otázku*, totiž zda právě za těchto okolností není oním

sjednocujícím *motivem* zájem společnosti a nikoliv zájem akcionáře. Další otázkou, která by stála zamyšlení, je jistě to, zda by nebylo vhodné ještě významněji rozlišovat mezi povinnostmi obchodního vedení u společností, které mají třeba jediného akcionáře (*potazmo* *společníka*) a zda by některá striktní pravidla aplikovaná ve vztahu ke všem kapitálovým obchodním společnostem, neměla být naopak poněkud liberalizována tam, kde je *vlastnická struktura* podstatně jednodušší, či *vylučná* tak, jak to činí řada jiných právních řádů. Dle názoru oponenta totiž nezohledněním tohoto faktického stavu, kdy některé striktní postupy ve vztahu i k oněm *jednoduchým kapitálovým společnostem* tam, kde daná pravidla jsou očividně míněna pro ochranu celého širokého spektra akcionářů / *společníků* a jejich případně značně diverzifikovaným zájmům a zájmům transparentnosti, neznamenají jen vysokou byrokratizaci (zde v negativním smyslu) obchodního vedení a nefunkčnost daného systému. Tato problematika má širokých dopadů do oblasti například ovládacích smluv a pod., kde velmi složitý postup u jednoduchých korporátních struktur znamená v podstatě jen naprosto zbytečné a nikoliv malé náklady za situací, které by byly řešitelné velmi jednoduše a naopak s náklady minimálními. Oponent by však byl značně nekritický vůči sobě sama, kdyby nezmínil, že si v tomto směru protiřečí. Takový přístup by totiž nutně znamenal a musel znamenat prolomení onoho pověstného *corporate veil*, čemuž oponent není příznivě nakloněn. Svědčí to ovšem na druhou stranu o tom, že názory doktorandky mají reálné jádro, je však nutno je vyjádřit při zohlednění všech nebo alespoň zásadních *pro a proti*, když rovněž nalezení funkčního modelu legislativního a právně aplikačního je vždy věcí kompromisu a naopak dle názoru oponenta jen stěží věcí případného radikálního řešení, k němuž doktorandka očividně tenduje.

V takovém případě by se vedoucí dostal do konfliktu ve chvíli, kdy se zájmy společnosti dostanou do rozporu se zájmy těchto akcionářů, což na sebe logicky nenechá dlouho čekat. Vzniká otázka, jak by v takovém případě bylo definováno porušení povinností statutárního orgánu při správě společnosti, když dovedeno *ad absurdum* by se jím mohlo stát jednání v rozporu se *subjektivními* preferencemi této určité skupiny nositelů nároků na majetek společnosti, byť by takové jednání bylo *objektivně* způsobilé poškodit ostatní nositele nároků a / nebo společnost samotnou (a to teoreticky až do té míry, že se tato dostane do úpadku). Dle oponenta je možná spíše než v odpovědi na daný problém chyba v samotném zadání, tzn. nemělo by nás pokud jde o definování zájmu společnosti více než *kdo* (v zájmu

koho by měl statutární orgán jednat) zajímat *co* (je oním nejlepším zájmem). Pak je ovšem logicky nutné otevřít diskusi, zda je jednání v souladu s preferencemi určité skupiny nositelů nároků na majetek společnosti (akcionářů) za všech okolností nezbytně v jejich zájmu. Možný výklad je, že statutární orgán by měl jednat v zájmu nositelů určitých nároků na majetek společnosti (akcionářů), nikoliv však již nezbytně způsobem, který by tato skupina sama preferovala (a který ve svém důsledku může být pro společnost destruktivní a vést k jejím finančním problémům, což svým způsobem odpovídá kandidátské teorii fiktivního / reprezentativního akcionáře a současně je v souladu se stávající úpravou obsaženou v českém obchodním zákoníku, podle níž valná hromada není oprávněna udělovat představenstvu pokyny ohledně obchodního vedení společnosti a do její působnosti jsou svěřeny výhradně koncepční otázky / otázky týkající se podnikatelského záměru společnosti / obchodní koncepce otázek s tím spojeným. Pokud ale přijmeme tuto koncepci, vnucuje se zcela nezbytně a logicky otázka ihned následující, totiž zda je poté ještě možné hovořit o jednání v zájmu *určité konkrétní skupiny nositelů nároků na majetek společnosti / určité konkrétní skupiny stakeholders / akcionářů* nebo zda z takového jednání (které vlastně není ničím jiným, než korekcí extrémních požadavků jednotlivých skupin nositelů nároků, a to nikoliv nutně mezi nimi navzájem, ale zejména s ohledem na prosperitu společnosti) nemají prospěch všichni stakeholders a okruhem se tak nevracíme k definici toho, co je v nejlepším zájmu společnosti.

Výše uvedené není zcela jistě kritikou závěrů kandidátky, koneckonců oponent dospívá k obdobným závěrům, pouze poněkud jinou cestou. V podstatě se pouze snaží upozornit kandidátku, že se jedná o problém mající spoustu dalších rovin a jednotlivá odborná stanoviska budou vždy determinována tím, jak se ten který konkrétní autor rozhodne definovat zájmy jednotlivých stakeholder.

III.2.4. Loajalita / odpovědnost akcionářů

Toto je jedna z částí práce, kde by oponent přivítal širší prezentaci závěrů samotné kandidátky (byť v žádném případě nelze konstatovat, že tyto zcela chybí). Zejména s ohledem na situaci v tuzemsku se kandidátka zbytečně omezuje na popis jednotlivých právních ustanovení, z nichž lze v určitém smyslu dovodit povinnosti akcionáře, případně

citace předních kapacit v oboru (Štenglová, Dědič, Eliáš jakožto zastánce zmiňované koncepce a Havel nebo Kuhn, kteří jsou řazeni mezi její odpůrce). Oponent by uvítal, pokud by se kandidátka v rámci obhajoby DP vyjádřila také k formulaci, která by teoreticky mohla vyvolávat pochyby, pokud jde o názorovou konzistentnost, když na str. 169 kandidátka uvádí (cit.): *Čím více obchodní společnost vykazuje rysy kapitálové společnosti, čím více se vzdaluje pouhé smlouvě uzavřené mezi společníky (tedy čím méně se uplatňuje konsenzus stran) a je více institucí, tím méně intenzivní pouto lze mezi společníky a společností a mezi společníky navzájem dovodit. Méně intenzivní je pak také požadavek loajality ke společné věci. Tak je tomu u akciové společnosti (korporace). Akcionář je loajalitou ke korporaci vázán méně než společník společnosti s ručením omezeným.* Institut loajality akcionáře ale následně na str. 173 opírá o rozhodnutí Nejvyššího soudu ČR ze dne 26.6.2007, sp. zn. 29 Odo 387/2006 a dovozuje, že se nejedná (cit.): *o kauzu akciového práva, avšak argumentace soudu opírající se o princip loajality má nepochybně dosah také na akciové právo.*

Jako zásadní otázku, na niž by se kandidátka měla v rámci obhajoby DP pokusit odpovědět, zde oponent vidí problém, zda mají být obsahem loajality akcionáře míněny pouze povinnosti výslovně stanovené zákonem nebo zda se jedná o jakýsi nadřazený pojem, který v sobě zahrnuje povinnost nadřadit v případě potřeby zájmy akciové společnosti nad zájmy vlastními. Oponent nikterak nezpochybuje, že povinnosti akcionáře nemusí vyplývat výhradně ze zákona či společenské smlouvy, ale naopak i akcionář je povinen jednat v souladu se zásadami, na nichž je korporátní právo postaveno. V případě, že kandidátka pojímá odpovědnost akcionáře tímto rozšiřujícím způsobem, bylo by vhodné, pokud upřesnila, zda jí zmiňovaný obsah povinnosti loajality akcionáře (tak, jak byl tento vymezen na str. 174 DP, případně dále v bodě 2.3.4 na straně 176 DP) má být chápán tak, že přesně v tomto rozsahu by měl být tento institut aplikován i v České republice.

III.2.5 Komunitární úprava

Celá práce je založena na srovnání zejména anglosaského systému (representovaného právním systémem Spojených států amerických a Velké Británie) a právní úpravy platné na území České republiky. V této souvislosti oponent do jisté míry postrádá akcentaci

skutečnosti, že Česká republika se v roce 2004 stala členem Evropské unie a s ohledem na stále se rozšiřující komunitární legislativu je nutné vycházet z toho, že problematika, která je v DP pojednávána a minimálně některé její aspekty již nelze považovat věci čistě národních úprav. Tento přesah se v práci objevuje zcela minimálně (jako příklad lze uvést otázku transpozice čl. 11 směrnice Rady 77/91/EHS, který slouží jako ochrana proti obcházení předpisů o oceňování nepeněžitých vkladů ze strany zakladatelů pojednávanou na str. 124 DP), přičemž požadavky, jimž bude muset Česká republika do budoucna vyhovět, se budou spíše zvyšovat. Jakkoliv tedy diskuze české odborné veřejnosti zajímavá a inspirující, bude nutné zohledňovat i tendence v rámci EU, kde je v poslední době zejména v reakci na globální ekonomickou krizi a nynější potíže Řecka a dalších států možné pozorovat snahu o co největší regulaci a sjednocování pravidel. V případě, že pro to bude v rámci obhajoby prostor (když oponent si je vědom toho, že rozsah tématu DP v podstatě znemožňuje, aby se kandidátka odpovídajícím způsobem vyrovnala se všemi jeho aspekty a uvedenou absencí komunitárního pohledu tak nelze kandidátce přičítat k tíži a hodnotit ji jako její chybu) by oponent uvítal, pokud by se kandidátka zvládla vyjádřit k otázce, jakým způsobem může komunitární legislativa ovlivnit aplikaci pojednávaných doktrín v České republice (v pozitivním i negativním smyslu), případně zda lze očekávat, že v rámci komunitární legislativy dojde k zavedení i dalších právních principů / doktrín, vztahujících se k právu akciových společností.

III.3. Konkrétní obsahové připomínky

Dále si oponent dovolí učinit již jen několik stručných poznámek k obsahu:

- Oponent oceňuje, že se kandidátka v rámci DP neomezila pouze na popis situace ve státech se systémem common law (Spojené státy americké a Velká Británie) a pokud to bylo možné, snažila se i o uvádění příkladů z jiných zemí. Zatímco v případě uvedených anglosaských zemí kandidátka pečlivě cituje jednotlivá normativní ustanovení či soudní rozhodnutí, v případě německy mluvících zemí (Spolková republika Německo, Rakousko) se bohužel v některých případech omezuje na konstatování (cit.): *Povinnost loajality akcionářů vůči korporaci ("Treuplicht") uznává doktrína i judikatura v Německu i Rakousku* – str. 170 nebo (cit.): *V Německu judikatura připouští v takových případech tzv. pozitivní*

žalobu na určení usnesení valné hromady [...] – str. 176, aniž by byl uveden příklad takových rozhodnutí, což by pro potenciálního čtenáře mohlo být zajímavější, než pouhé konstatování této skutečnosti.

- **Strana 29** – oponent si dovolí pouze drobné upřesnění (byť se nejedná o chybu v pravém slova smyslu, ale spíše o formulační zkratku s ohledem na možnosti rozsahu práce), když kandidátka při popisu splácení vkladu do společnosti dle obchodního zákoníku opomněla speciální úpravu týkající se nemovitostí, u nichž ve smyslu ustanovení § 60 odst. 1 ObchZ nabývá společnost vlastnické právo teprve vkladem tohoto vlastnického práva do katastru nemovitostí na základě písemného prohlášení vkladatele s úředně ověřeným podpisem. Stejně tak jiné majetkové hodnoty, ke kterým se příslušné právo nabývá zápisem do zvláštní evidence, nabývá společnost až účinností tohoto zápisu.

- **Strana 53 / věta první** – kandidátkou zmiňované ustanovení § 31a obchodního zákoníku bylo zrušeno již zákonem č. 216/2005 Sb., přičemž úprava diskvalifikace vedoucích (statutárního orgánu) je nyní upravena v ustanovení § 38l obchodního zákoníku.

- **Strana 55** – povinnost ručení člena představenstva za škodu způsobenou porušením jeho povinností je zakotvena v ustanovení § 194 odst. 6 ObchZ, kandidátka citovaný předchozí odstavec (tedy ustanovení § 194 odst. 5 ObchZ) řeší obsah povinností člena představenstva, k jejichž plnění je tento zavázán.

- **Strana 123** - kandidátka odkazuje na nejnížší možnou zákonnou výši základního kapitálu, jakožto jeho nejrozšířenější verzi, která byla vytvořena většinou českých společností s ručením omezeným, ovšem v původní výši 100.000,00 Kč, přičemž zákonem 370/200 Sb. došlo k navýšení této částky na dvojnásobek, tedy 200.000,00 Kč. Oponent si je jist, že kandidátka zde spíše chtěla vyjádřit, že největší množství českých obchodních společností má stále základní kapitál registrovaný v původní minimální výši 100.000,00 Kč (když citovaná novela obchodního zákoníku nestanovila společně povinnost základní kapitál navýšit. Ani s tímto výkladem oponent ale nemůže souhlasit, když s ohledem na stále rostoucí počet nově zakládaných společností s ručením omezeným bude již pravděpodobně převládat základní kapitál ve výši 200.000,00 Kč. Tvrzení, že k vytváření základního kapitálu dochází nejčastěji v minimální zákonné výši, je jinak ale samozřejmě věcně zcela správné.

- **Strana 130 / poznámka č. 331** – kandidátkou zmiňované ustanovení § 184 odst. 1 obchodního zákoníku bylo zrušeno novelou tohoto právního předpisu provedenou zákonem

č. 420/2009 Sb., již byla do českého právního řádu transponována směrnice Evropského parlamentu a Rady 2007/36/ES ze dne ze dne 11. července 2007 o výkonu některých práv akcionářů ve společnostech s kótovanými akciemi.

- Je možné poukázat na drobné formulační nedostatky, když např. na str. 178 odkazuje kandidátka na shora citované rozhodnutí Nejvyššího soudu ČR bez jeho bližší identifikace, přičemž z kontextu je zřejmé, že je myšleno rozhodnutí citované o pět stránek dříve (tedy na str. 173) a čtenář tak musí vynaložit značné úsilí na zjištění, které rozhodnutí měla kandidátka na mysli.

Ve všech uvedených případech se ale jedná pouze o drobné víceméně formální nedostatky, které nikterak nesnižují odbornou hodnotu předložené práce a již v žádném případě neodůvodňují závěr ve smyslu, že by DP byla nevyhovující.

IV. Formální zpracování DP

IV.1. Způsob zpracování a přehlednost

DP je velmi přehledně členěna a toto členění plně odpovídá cílům práce a vyhovuje požadavkům kladeným na DP. Pokud by měl oponent vyslovit připomínky ke struktuře práce, byla podle něj nadměrná pozornost věnována definici pojmu *právní princip* z pohledu české právní vědy, což se může zdát poněkud kontraproduktivní, jestliže se kandidátka v následujících částech práce věnuje doktrínám majícím svůj původ v zemích z právního systému *common law*. Spíše než místu a aplikaci právních principů v České republice (pokud se tedy kandidátka chtěla této spíše teoretickyprávní problematice věnovat) by proto oponent přivítal, pokud by se kandidátka ve své práci zamyslela nad otázkou, jakou roli uvedené doktríny v systému *common law* hrají a zejména zda a jakým způsobem se s ohledem na výše uvedené bude lišit jejich aplikace soudy kontinentálními (se zohledněním přístupu soudů v České republice) od soudů Spojených států amerických a Velké Británie. V rámci obhajoby by se kandidátka mohla vyjádřit k otázce, zda je podle ní představitelné prolomení majetkové samostatnosti pouze s odkazem na obecní právní principy nebo zda by u nás muselo dojít k normativnímu vyjádření této zásady. Stejně tak byla dle názoru oponenta věnována zbytečně vysoká pozornost vymezení pojmu a znaků

korporace, kterýžto termín (jak bude uvedeno níže) nepovažuje oponent za nejšťastnější s ohledem na význam prisuzovaný tomuto výrazu v českém právu.

IV.2. Dílčí formální nedostatky

Přesto nelze nevidět některé formální a formulační nedostatky. Jen například:

- **Strana 13** – kandidátka se hned na začátku práce nechtěně dopouští určité formulační nepřesnosti, resp. vytržení z kontextu, když k otázce definičního vymezení pojmu právních principů cituje práce profesora Boguszaka, ovšem značně nešťastným způsobem, kdy se čtenář v jedné větě dozví, že profesor Boguszak dle francouzského Encyklopedického slovníku teorie a sociologie práva zahrnuje do pojmu oprávněných principů tzv. „*pozitivní principy práva, tj. normy explicitně formulované v textu pozitivního práva, a to buď zákonná ustanovení, nebo normy konstruované na základě elementů obsažených v zákonných ustanoveních*“, přičemž pouze o pár řádků dále kandidátka uvádí, že (cit.:) „*Např. Boguszak a Čapek odlišují právní princip od právních norem a tyto pojmy staví do kontrapozice.*“. Neuvedením bližšího kontextu, v němž byly tyto výroky proneseny (s tím, že v druhém případě ani není uveden pramen, a čtenář tak nemá možnost citované názory v plné šíři porovnat) zde může vzniknout formulační zmatení, když oba citované názory akademika Boguszaka jsou nebo se bez dalšího vysvětlení minimálně zdát být v přímém rozporu.
- Výše uvedené je pouze příkladem obecnější výtky oponenta k formální stránce DP, kterou je na některých místech nedostatečná exaktnost vyjádření a jazyková stránka v návaznosti na koncepční a obsahovou stránku DP. S ohledem na rozsah předmětu práce se kandidátka na některých místech dopouští formulačních zkratk, které jsou ovšem na úkor srozumitelnosti.
- Ačkoliv zejména v oblasti terminologické lze vést celou řadu polemik právě v tuzemském poněkud *nevyrovnaném* lingvisticky nesjednoceném prostředí a oponent si je zcela vědom toho, že zejména při snaze o překlad cizích termínů se česká odborná literatura vyznačuje značnými nepřesnostmi, v jejichž důsledku dochází až k posunu některých termínů, je oponent současně přesvědčen, že kandidátka mohla přistoupit právě k otázce terminologické s určitou větší citlivostí, když není pochyb o tom, že kandidátka je totiž zcela zřejmě nadána dostatečným jazykovým vybavením, které ve spojení s její

právní kvalifikací a bezmála ukončenou vědeckou přípravou (vědeckým vzděláváním) vyvolává oprávněně očekávání, že ona jistá *citlivost* k problematice terminologické by jí mohla a měla být vlastní. Oponent bral při posuzování DP v úvahu, že české odborné literatuře opravdu do značné míry schází v tomto směru standardy a každý z autorů je tak odkázán sám na sebe. Z tohoto hlediska tak není pravděpodobně na místě, považovat pochybení kandidátky, jichž se rovněž dopouštěla v DP, za natolik zásadní, aby měla nebo mohla ovlivnit celkové hodnocení DP. Oponent však přesto nemůže tento faktor zcela ignorovat, a to zvláště když se daný problém týká i základních pojmů, s nimiž kandidátka pracuje. Oponent si není jistý, zda bylo vhodné odchýlit se od českému čtenáři srozumitelného pojmu *akciová společnost* a zaměnit jej výrazem korporace, kterému je v české právní vědě běžně přisuzován daleko širší význam. I ve Spojených státech (jejichž terminologií se kandidátka očividně inspirovala) se jedná o pojem, který v sobě zahrnuje více typů právnických osob, mezi nimi např. také non-profit corporation, což přímo odporuje uměle vytvořené definici pojmu korporace, kterou kandidátka používá na str. 11 DP. Použití výrazu korporace není dle oponenta nutně nesprávné (zejména když určité typy corporation lze opravdu považovat za obdobu české akciové společnosti), zcela jistě ale není nezbytné a českému čtenáři by jistě více posloužil přesný pojem akciová společnost, u něhož bylo případně možné doplnit, pro jaké typy amerických korporací je používán. Tato definice ostatně v DP chybí i nyní, když kandidátka omezila definici na (cit.): *formu čisté kapitálové společnosti, která je založena a provozována za účelem podnikání, tedy za účelem dosahování zisku* (strana 11 DP), ovšem není specifikováno, jaké právnické osoby práva Spojených států amerických této definici vyhovují. Za obdobně nevhodné považuje oponent výběr termínu vedoucí, který v kontinentálním právu zcela jasně evokuje zaměstnanecký poměr, případně manažerskou pozici, přičemž povinnost loajality vedoucího se vztahuje ke statutárnímu orgánu. Výraz „vedoucí“ nemá oporu ani v překladu anglického pojmu *member of the board of directors*.

- Tak, jako se kandidátka na některých místech až nepřiměřeně snaží o doslovné překlady a počeštění anglických termínů, dostává se i do druhého extrému a určité formulace / výrazy ponechává v jejich původním znění. Jako příklad lze uvést větu na str. 153 (cit.): „*Účast stakeholders na corporate governance může konání korporace značně ovlivnit.*“, které sice nelze nic vytknout z hlediska věcného, ale pokud jde o formulační a jazykovou stránku, každý odborník na český jazyk by pomyslně *zaplakal*. Jak bylo

naznačeno, opakem jsou až příliš doslovné překlady, jako člen korporace (viz. str. 157), když kandidátka v naprosté většině používá přílehavější termín akcionář. Termíny *member of a company* a *shareholder* je v tomto případě nutné považovat za synonyma.

- Jiným příkladem necitlivého překladu je třeba termín *shareholder wealth maximization norm* (str. 132), kde kandidátka překládá výraz *wealth* jako blahobyt. Dle oponenta by byl i s ohledem na kontext mnohem vhodnější výraz bohatství, jelikož předmětem principu popisovaného kandidátkou je maximalizace zisku akcionářů. Jakýkoliv jiný výklad by opět vedl k rozmělnění a nejasnosti celé koncepce. Pokud jde o výraz blahobyt, ten nemusí nutně vyjadřovat čistě finanční zisk, ale jakékoliv uspokojení tzv. *homo economicus*. Spokojenost akcionářů ve smyslu blahobytu tedy může spočívat i v dobrém pocitu z toho, že se akciová společnost chová sociálně zodpovědně i přesto že právě tato skutečnost vedla k minimalizaci částky rozdělované mezi akcionáře.
- Na str. 149 (a ostatně i jinde v textu) kandidátka překládá pojem *community* (jakožto jedné ze skupin, jejíž zájmy mají být v rámci *stakeholder value model* při jednání akciové společnosti zohledňovány) jako *místo působení korporace*. Oponent je toho názoru, že myšleny jsou zde spíše společnost jako celek (ve smyslu komunity či společenství), nikoliv nezbytně omezena místem působení korporace (když v případě některých akciových společností může mít jejich konání i celospolečenský dopad. Ostatně ani v anglicky psaných pracích není pojem *community* determinován výrazem místní (*local*)).
- Jisté nedostatky lze vypočítat i v případě anglicky psaného resumé, které trpí zejména snahou o co nejdoslovnější překlad jeho české verze. Kandidátka pro celou práci zavedla speciální definici výrazu korporace (jakkoliv to oponent nepokládá za vhodné) a je zřejmé, že se hluboce zabývala otázkou, která z forem obchodních společností založených dle práva spojených států amerických je ekvivalentem české akciové společnosti. Vzhledem k pozornosti, který kandidátka tomuto bodu věnovala, je s podivem, že termín *právo akciových společností* následně překládá jako *law of joint stock companies* (str. 195, 197), když právě tato forma obchodní společnosti nespĺňuje některé z charakteristik, jimiž kandidátka vymezila typy obchodních společností, na něž se závěry uvedené v její práci vztahují. Jiným příkladem počestlé formulace může být obrat *break the limited liability* (str. 196) apod.
- Bez povšimnutí nemůže oponent ponechat ani otázku citací a poznámkového aparátu. Kandidátka nejenže nedodrží striktně jednotnou formu citací, ale tyto citace nemá

vnitřně ani dostatečně harmonizované. Tyto nedostatky mohou působit matoucím dojmem a snižovat úroveň jinak kvalitní práce, přičemž daný nedostatek v obdobných formách lze nalézt na více místech práce. Taktéž co do formální podoby citací lze mít značné výhrady. V případě DP se zde jedná o práci vědeckou, jež by měla vedle svých vlastních doktrinárních účelů sloužit pro další vědeckou práci dalším badatelům v této oblasti stejně, jako pro možné ověření závěrů a tvrzení předkládaných doktorandem a proto je nutné trvat na citacích v plné a zažité podobě. Kandidátka hojně čerpala ze zdrojů dostupných v elektronické podobě v datové síti INTERNET (proti čemuž samozřejmě nelze nic namítat a naopak je nutné tuto skutečnost hodnotit pozitivně), ani v jediném případě ale nebylo uvedeno, kdy byla daná webová stránka navštívena, což patří do běžného standardu citovaných zdrojů, v některých případech nebyla ani uvedena kompletní webová adresa a kandidátka odkazuje pouze na to, že zdroj je dostupný na internetových stránkách www.beck-online.cz (z daných odkazů ostatně není zjistitelné, zda kandidátka čerpala z tohoto elektronického zdroje nebo z tištěného originálního zpracování) – např. pozn. 79, str. 32, pozn. 102, str. 44, poznámka 130 str. 57 pozn. 284, str. 112, dále poznámka 274 na str. 109 odkazující pouze na webové stránky www.ihned.cz a další. Kandidátka nedodrhuje jednotný způsob označování opakovaných citací z jednoho zdroje, kdy střídavě buď opakuje celý odkaz (např. poznámka č. 274 na str. 109 a pozn. č. 299 na str. 117, pozn. 339 na str. 133 a pozn. 348 na str. 139 a další), případně používá odkaz na konkrétní předchozí citaci nebo pouze užije výraz *tamtéž* (oponent si na tomto místě dovolí podotknout, že pokud se objeví pouze jako první poznámka na stránce pouze odkaz *tamtéž*, je pro čtenáře minimálně nepohodlné vracet se o stránku dále a dohledávat, z jakého pramene autorka citovala (viz. např. pozn. č. 262 na str. 106). V neposlední řadě by oponent očekával poněkud větší citlivost, pokud jde o citaci zahraničních judikátů, když čtenář neseznámený s obvyklým způsobem jejich označování, bude mít problémy identifikovat pramen, kde se může s předmětným rozhodnutím seznámit, jestliže jediná informace, které se mu od kandidátky dostane, je odkaz [1897] A.C. 22, HL (pozn. 80 na str. 33 nebo 634 A.2d 345, 361 (Del.1993) – poznámka č. 287 na str. 113. Je možné sice tvrdit, že v dnešní době ovládané internetem je vyhledání předmětného rozhodnutí otázkou okamžiků. Takového pragmatického výkladu je ovšem třeba se v případě vědecké práce vystříhat, a to právě u prací typu DP, která by mimo jiné měla svým způsobem sloužit i k výchově disciplíny a způsobu vyjadřování

autora k tomu, aby byla zachována doktrinální pravidla jednoty pro tento typ a druh vědeckých prací i do budoucna.

IV.3. Literatura a prameny, poznámkový aparát

IV.3.1. Kandidátka pracuje s dostatečným a kvalitním penzem literatury, což lze zcela jistě hodnotit pozitivně. Kladně lze hodnotit i skutečnost, že se kandidátka snaží k citovanému názoru vyjádřit a uvádět opačný názor v literatuře zastávaný a u řady problémů v dané souvislosti notoricky známý. Oponent musí však vyjádřit jisté politování nad tím, že kandidátka opomněla čerpat z širšího spektra literatury a to jak domácí tak i zahraniční, neboť mnoho zásadních pramenů významných autorů bylo opomenuto. Velmi důležitá je však práce s prameny, kterou lze označit za poměrně velmi dobrou. Tento z formálního hlediska velmi pozitivní prvek má pak zcela jistě svůj obraz i v obsahu práce samotné. Zdroje jsou průběžně citovány a citace jsou prováděny většinou v souladu s odpovídajícími požadavky. Oponent, který má většinu pramenů, z nichž kandidátka vycházela, k dispozici a prováděl namátkově kontrolu citací s tím, že ve všech takto kontrolovaných případech se jednalo přesné citace. O pečlivosti citací a práci s prameny svědčí i fakt, že kandidátka kromě obvyklého poznámkového aparátu upozorňuje na pramen, z něhož vycházela (nebo minimálně na autora, jehož názor je citován) i v samotném textu DP. Pokud jde o práci s judikaturou, místy jako by nebyl zřejmý účel citovaných rozhodnutí, resp. není zcela záměr, kterého se kandidátka výběrem konkrétních rozhodnutí snaží dosáhnout. Chybí tedy prostě systematika ve *výčtu* judikatury. Pokud však oponent uvede takový pomyslný závěr, musí si sám položit otázku, jaká struktura by byla vlastně logická. Má být judikatura jen potvrzením teoretických závěrů, k nimž má kandidátka dospět na základě analýzy normativních pramenů a dostupných doktrín? Či má být judikatura naopak zdrojem? Druhý z uvedených případů totiž poskytuje kandidátce zcela jistě podstatně větší prostor a volnost a judikaturu tak lze chápat skutečně jako pramen, který lze (velmi zjednodušeně řečeno) *sbírat* a *vyhodnotit* jako celek. Z práce tak není zřejmé (příčemž se jedná o zajímavou otázku, jíž by se kandidátka mohla věnovat v rámci obhajoby), zda posun ve vnímání a aplikace jednotlivých představovaných doktrín soudy je výrazem posunu

závěrů právní teorie, nebo zda to byly naopak soudci, kteří svým přístupem dané doktríny a principy dále měnili.

IV.4. Další méně významné výhrady k formálnímu zpracování

Závěrem nelze ovšem nezmínit některé nedostatky, které jsou dle názoru oponenta spíše přehlédnutím. Možná však je nutno zmínit, že takových přehlédnutí je více než pouze několik, což je zcela jistě škoda, když i formální úprava je jedním z kritérií, podle nichž bývají vědecké práce hodnoceny a tato přehlédnutí kandidátky kazí dojem z jinak kvalitně zpracované práce.

Jen příkladem lze uvést:

- **Strana 14 / pozn. č. 11** – písařská chyba v názvu citované práce Jana Tryzny (uváděno jen pro ilustraci, jaký druh chyb má oponent na mysli);
- **Strana 191**, seznam zkratk – oponent zde upozorňuje na zásadní přehlédnutí, které jednoduše nelze nezmínit, když kandidátka omylem (oponent si je samozřejmě vědom, že se o nic jiného než chybu z nepozornosti nejedná) zaměnila označení občanského a obchodního zákoníku České republiky, přičemž zrovna takovéto *lapsy* by se ve vědecké práci tohoto druhu zcela jistě objevovat neměly.
- a další.

Oponent nemůže hodnotit formální stránku DP jako zcela bezvadnou a bezchybnou. Zjištěné výhrady však dle názoru oponenta zdaleka neumožňují závěr o tom, že by z formálního hlediska byla práce nevyhovující. Připomínky učiněné v tomto směru k formálnímu zpracování práce by měly kandidátce sloužit spíše jako jakési vodítko pro její další vědeckou práci, při níž je běžně vyžadováno dodržování určitých standardů, přičemž s tímto požadavkem se bude kandidátka nepochybně v budoucnosti ještě mnohokrát konfrontována. Oponent by v této souvislosti konstatuje, že dle jeho názoru se v případě mnoha z vytčených nedostatků jedná spíše o přehlédnutí / písařské chyby. Na druhou stranu je však je nutno zmínit, že takových přehlédnutí je vcelku dost, přičemž valnou většinu z nich je možné přičíst nedostatečné pozornosti a nedůslednosti při finalizaci formální stránky práce. Z tohoto hlediska měla kandidátka nepochybně provést sekundární korektury, neboť na některých místech práce lze nalézt také chyby poměrně

fatální, jako výše zmiňovaná záměna občanského a obchodního zákoníku v seznamu zkratk.

V. Závěry

V.1. Hodnotící kritéria

Oponent se snažil v maximální míře zohlednit všechna kritéria, která jsou obvyklá pro posuzování prací vědeckého typu a pro posuzování prací, které jsou výsledkem kvalifikovaného vědeckého vzdělávání v České republice. Současně se oponent snažil striktně držet především kritérií, která stanoví obecně závazná právní úprava a v jejím rámci interní aplikovatelný normativní rámec použitelný pro tento typ studia na Právnické fakultě UK v Praze.

Pokud jde o **hodnocení obsahové a formální stránky samotné práce** v rámci výše uvedeného normativního hodnotícího základu, musel oponent **přijmout nejprve odpovídající katalog hodnotících kritérií**. Ta jsou dle názoru oponenta následující, přičemž uvedené pořadí lze považovat též přibližně za pomyslné hodnotové kritérium v rámci **hodnotících hledisek, které oponent jednotlivým požadavkům přiřkládá a těmto přiřadil**:

- Typ studia a absolvovaná průprava.
- Očekávané podání materie a výsledky, které musí být jednoznačně v souladu s typem studia a absolvovanou průpravou a v dostatečné míře osvědčovat a prokazovat, že kandidátka prokazuje schopnost pracovat s odbornou materií vědeckým způsobem.
- Obsahové podchycení textu.
- Stanovení cílů v rámci zadaného tématu, tj. vymezení obsahového rámce v rámci stanoveného tématu.
- Formální vymezení osnovy a struktury práce.
- Navazující vymezení vědeckých, resp. odborných metod a jejich pochopení, aplikace a využití.
- Odborné zpracování tématu ve smyslu podání materie, její analytické zpracování za pomoci stanovené metodologie, vyjádření dílčích a celkových závěrů.

- Vzájemná interakce cílů a závěrů.

Určitým způsobem na každém stupni těchto hodnotících kritérií, jak jsou tato výše uvedena, je odrazem každého takového jednotlivého kritéria i jeho formální vyjádření v DP, tj. **forma práce**.

Kromě toho lze za **doplňující kritéria** považovat takové hodnotící prvky, jako jsou například jazyková úroveň zpracování, členění textu, výstižnost volených výrazů mimo odbornou terminologii, která je dle názoru oponenta součástí obsahového hodnocení.

V.2. Způsob hodnocení podle jednotlivých kritérií

Oponent má možnost buď jednotlivé body hodnotit samostatně, nebo se pokusit o hodnocení komplexní, které bude způsobilé poskytnout společně odpověď na všechny uvedené body hodnotícího postupu. Oponent záměrně volí druhý z těchto způsobů, který se jen zdánlivě může jevit jako poněkud alibisticky méně konkrétní. Opak je však pravdou. Právo a právní věda je dle názoru oponenta typicky vědou, v níž je často nutno takový přístup zvolit proto, že hranice mezi jednotlivými hodnotícími kritérii je velmi tenká, latentní a bohužel mnohdy subjektivní. Ačkoliv rovněž právo a právní věda má své logické zákonitosti, exaktní možnost vyjádření hodnotících kritérií ve smyslu matematickém či jinak typicky přírodovědném, je téměř nemožná. Na druhou stranu si byl oponent plně vědom subjektivity každého takového hodnocení. V tomto směru může oponent pouze ubezpečit a prohlásit, že se snažil o maximálně objektivní podchycení svého pohledu na DP a nelze zřejmě poskytnout jinou záruku takového *pokusů o maximální objektivitu*.

V.3. Premisy hodnocení

Oponent především zdůrazňuje, že celou DP je nutno hodnotit **z hlediska následujících premis**:

- Jde o materii, která je u nás z vědeckého hlediska relativně nedostatečně pojednána, resp. o materii kde sice nelze hovořit o absenci doktrinárního a koncepčního

základu, přesto je však nutné poukázat na jisté nedostatečné obsahové vyjádření existujících teoretických koncepcí, jež chybí zejména v soudní praxi. To ovšem neznamená, že by bylo možno jakkoliv požadavky kladené na práci tohoto typu minimalizovat. Na druhou stranu je nutno si uvědomit, že každá práce, jakéhokoliv typu, zaměření a formy bude vypadat co do obsahu i formy úplně jinak, bude-li se moci kandidát opřít o rozsáhlou domácí (lokální, tuzemskou ...) teoretickou i praktickou oporu na straně jedné a naopak bude-li přidávat onen pomyslný otisk svého odborného názoru na bezmála nepopsaný první list nově otevírané knihy. Předmětné téma není v tuzemsku neznámé. Přesto však jde stále o případ, kdy se kandidátka *de facto* snaží vytvořit z hlediska české odborné literatury ono pomyslné přemostění mezi kontinentálním právním systémem a režimem *common law*. Kandidátku tak lze považovat za určitou právní průkopnici rozšiřující obzory právním teoretikům i praktikům k bádání či aplikaci právních schémat, jež mají své kořeny v pro mnohé stále cizím systému *common law*, přičemž poskytuje široké pole problematiky pro kontinentální právníky k úvahám a odborným diskusím a jiné úhly nazírání na tuto dynamickou oblast práva. Oponent oceňuje, že se kandidátka pokusila i o zhodnocení možností přenosu předmětných doktrín do kontinentálních právních systémů.

- Téma je možno považovat za zásadní. Jde o téma zpracovávané v rámci obchodního práva, přesto je však ovlivněno průřezově a mezioborově. Zpracování je postaveno primárně na srovnání právního systému komunitárního (se zvláštním zaměřením na úpravu platnou v České republice) a právních systémů národních a federálního právního řádu USA. Samo téma se prolíná jak sférou soukromoprávní, tak i sférou veřejnoprávní čímž abstraktně pokrývá veškeré možné kombinace, jež moderní globalizované právo skýtá, přičemž nelze pominout stránku čistě ekonomickou. Jde tedy o průnik veřejnoprávních i soukromoprávních aspektů, z pohledu metodologického jde o průnik problematiky definice obsahu, autonomního výkladu, výkladu normativního i výkladu podle účelu. Z tohoto pohledu lze považovat danou problematiku nejen z hlediska metodologického ale i tématem zadání, jež je velmi komplikované a vzhledem ke své šíři těžce uchopitelné, za náročné, neboť nabízí nepřebornou plejádu otázek zahrnující mnoho aspektů práva, které pouze akcentují zmiňovanou náročnost a hloubku tématu.

- Současně jde o problematiku se značnými nejen teoretickými, ale zejména také praktickými dopady.

- Právě v důsledku nedostatečné tuzemské základny ve smyslu právně teoretických, hlavně ale právně praktických východisek se zadání jeví poměrně široce. Oponent by rád akcentoval zejména přínos pro právní praxi, když se v poměrně nedávné minulosti setkal při výkonu své advokátní praxe s případem, kdy soudce žalobu, kterou oponent jménem klienta podal a která se (zjednodušeně) týkala otázky loajality / porušení povinností vedoucího ve smyslu DP, označil za *zajímavou* a za *výzvu* právě s ohledem na nedostatečné teoretické i praktické pojednání tohoto tématu v české vědě.

V.4. Význam výhrad učiněných v tomto posudku v kontextu hodnotících kritérií a premis

Oponent sice má řadu výhrad jak formálních a koncepčních tak obsahových, z nichž některé se snažil jak konkrétně uvést, tak odůvodnit v rámci tohoto hodnocení. Rozsah a charakter těchto výhrad se proto může jevit jako zásadní a značný. Opak je však pravdou. Dle názoru oponenta není účelem posudku konstatovat kladná místa práce nebo jen tato. Naopak, má-li oponent hodnotit, musí konkrétně jmenovat to, s čím nesouhlasí a toto popsat. Klady práce může naopak oponent zohlednit pouze v rámci hodnocení, aniž by je musel vyzdvihovat. Oponent je toho názoru, že pokud by k práci nebylo výhrad, stačilo by teoreticky stručné konstatování v rozsahu jediné věty, že nebylo nalezeno nic, co by bylo možno komentovat. Takové konstatování by pak muselo zásadně implikovat závěr bezvýhradného kladného hodnocení. Rozsah připomínek k předmětné DP se tedy může jevit značně extenzivně. Jak ale bylo řečeno, opak je pravdou. Oponent sice upozornil na některé zjevné chyby a zřejmě i zjevná přehlédnutí. Svým rozsah však nejde o nikterak zásadní objem. Oponent sám v několika případech v tuzemsku i v zahraničí asistoval v podobném postavení, kdy měl jeho posudek podstatně větší rozsah a výčet nedostatků, a přesto byla práce úspěšně obhájena, a jak samotným posudkem, tak v návaznosti na obhajobu příslušnou hodnotící komisí, byl výsledek práce shledán jako výtečný. Z pohledu všech výše specifikovaných hodnotících kritérií pak oponent nemůže učinit závěr negativní. Negativní závěr by totiž musel být vyvolán buď zásadními chybami doktrinárními, absencí odůvodnění, absencí logických návazností v rámci samotné DP, absencí závěrů nebo zjevnou vadou těchto závěrů, porušením základních pravidel práce s odborným materiálem a obdobně. Takové vady však práci vytknout nelze. Nejde zcela

jistě o práci, kterou by bylo možno hodnotit tak, že ji i přes shledané nedostatky oponent přijímá bez výhrad. To by zase neodpovídalo formulovaným dílčím zjištěním. Práce však svým charakterem je prací vědeckého typu a podle názoru oponenta tak nároky na ni kladené splňuje. Přirozeně bude záviset na tom, jak kandidátka práci obhájí a jak se postaví k rozpravě a diskusi ohledně práce samotné a zpracované materie, když lze očekávat zcela jistě vysoce odbornou, velmi zajímavou a náročnou rozpravu a diskusi nad DP i nad samotným tématem. Konečně jde skutečně o téma velmi aktuální, teoreticky i prakticky náročné, na druhou stranu jak pro teorii tak pro praxi potřebné, zajímavé a významné. Průběh ani výsledky obhajoby nelze předvídat. Na druhou stranu DP představuje dle názoru oponenta základ vědeckého typu, o který se lze opřít a který proto splňuje z objektivního hlediska současně základ a formální předpoklad pro úspěšnou obhajobu. O dané práci totiž lze vést odbornou diskusi. Práce odborné názory obsahuje, sice ne vždy zcela jednoznačně formulované nebo z doktrinárního a jiného teoretického pohledu dostatečně *ukončené*, avšak přesto vedoucí ke konkrétní formulaci takových názorů, o nichž lze vést odbornou rozpravu. Je-li možno takový závěr učinit, je možno též učinit závěr o tom, že práce splňuje předpoklady na ni kladené. Oponent sice na řadě míst vyslovil něco, co by bylo možno označit nebo co dokonce bylo označeno za nesouhlas. Až na drobné výjimky, které lze označit zcela zřejmě za přehlédnutí, jistě ne žádoucí, ale přesto v akceptovatelném rámci, však nelze práci odmítnout.

V.5. Srozumitelnost práce a vyjádření obsahu

Práce je svým obsahem srozumitelná. Není sice možno učinit závěr o tom, že se jedná v daném případě o práci zásadním způsobem *paradigma posunující*, a to i přes obsažení konstatování a závěrů, které zcela jistě mohou sloužit jako podklad pro další odbornou diskusi, je však něčím, co má vědecký obsah, co věc sice často jen popisuje, avšak vždy jde o popis sledující určitý účel a směřující k závěru. Jde tedy o projev metodologie. Dle oponenta mohla a měla jít kandidátka na některých místech více do hloubky problému. Tato jistá povrchnost je ale spíše než výrazem odborné nedostatečnosti zapříčiněna zbytečnou šíří daného tématu DP a nejedná se tedy ani tak o problém kvality, jakožto kvantity. Dle oponenta není možné přičítat tuto skutečnost k tíži kandidátky, když pokud by použila odlišného přístupu, pravděpodobně by se dostala do opačné pastí, kdy by se

téma buď stalo nezvladatelné s ohledem na množství řešených problémů, nebo by kandidátka musela zúžit jednotlivá pojednávaná témata, resp. jejich počet takovým způsobem, kdy by bylo nezbytné zabývat se otázkou dodržení zadání, pokud by například byla v DP rozebrána (byť po odborné stránce kvalitněji, hlouběji a do všech důsledků) pouze jediná doktrína.

V.6. Zásadní význam zadání a jeho objektivní zvládnutelnost pro kandidátku

V.6.1. Konkrétnost zadání

Je nutno si opakovaně položit otázku, zda zadání nebylo příliš široké, nepřesné či nevyvážené. Na toto je možno dát dle názoru autora následující odpovědi:

- zadání bylo velmi široké,
- zadání nebylo dostatečně konkrétní,
- nepochybně je možné polemizovat o tom, jak by práce vypadal, pokud by kandidátka zvolila pouze procentuální výseč z onoho pomyslného koláče, jež si nakonec ke zpracování zvolila. Není ovšem na místě pouštět se zde do takovýchto hypotetických závěrů, když hodnotit je třeba práci v podobě, v jaké byla předložena a tudíž je možné konstatovat, že tak, jak si kandidátka téma vymezila, jej zvládla zpracovat v přijatelné formě a obsahu. Současně je nutné konstatovat, že zadání za daných okolností pravděpodobně nemohlo být ani konkrétnější, vzhledem k nedostatečnému (byť nikoliv absentujícímu) odpovídajícímu vědeckému základu (které je mimo jiné patrné i z omezeného výběru tuzemské odborné literatury, z něhož by kandidátka mohla vycházet.

V.6.2. Vhodnost tématu pro zpracování ve formě DP

Dále je nutno si položit otázku, zda vůbec bylo vhodné takové téma zadávat a zda by se nejednalo o typicky téma pro kolektivní vědecké zpracování v rámci kvalifikovaného vědeckého kolektivu, který by vytvořil koncepci v rámci oboru. Na takto položenou otázku je nutno odpovědět následujícím způsobem:

- Jedná se typicky o téma pro kolektivní vědecké zpracování.

- V České republice není v současné době zcela zřejmě vědecký potenciál, který by měl možnost toto zvládnout z důvodu kapacitních, strukturálních atd. Nadto v oboru existují další priority, například v souvislosti s otázkami kodifikačními a implementačními, kterým je z objektivních důvodů nutno dát přednost.
- Řešení tématu zadaného pro danou práci je z pohledu oponenta v České republice naprosto nezbytné, což ostatně oponent v tomto posudku několikrát vyjádřil. Bylo by dokonce možno přivítat, pokud by takové téma bylo zadáno opakovaně a bylo by jen vhodné směřovat následné další doktorandy k tomu, aby se zaměřili poněkud jiným směrem v rámci jednoho a téhož tématu, např. pokud by zde existovaly práce zabývající se jednotlivými doktrínami či principy. Řešení daného tématu z praktického hlediska totiž nelze odkládat. Jde o objektivní nutnost a je dokonce vysoce žádoucí, aby vzhledem k připravované rektifikaci soukromého práva existoval vědecký základ co nejrychleji. Výklad daného tématu bude zcela jistě muset v konkrétní obrysech dotvořit praxe. Jak ale bylo naznačeno, ta u nás prozatím nemá tolik potřebný teoretický základ a často tak dochází pouze k mechanické aplikaci příslušných zákonných předpisů bez zohlednění doktrín, z nichž jednotlivá normativní ustanovení vycházejí.

V.6.3. Objektivní způsobilost kandidátky ke zvládnutí tématu

Další otázkou, kterou je nutno si položit, je, zda kandidátka byla schopna téma zvládnout. Existence subjektivních předpokladů na straně kandidátky je dle názoru autora jednoznačně dána.

V.7. Závěry ve vztahu k objektivním předpokladům

Podíváme-li se na všechna tato kritéria v jejich vzájemné souladu a posloupnostech, ani takto oponent nemůže i přes výhrady v tomto posudku uvedené učinit závěr o tom, že by práce nemohla obstát. Hodnocení tedy musí být a je kladné.

(KONEC STRANY 36./ POSUDKU)

V.8. Hodnocení dalších předpokladů kandidátky pro případnou další odbornou činnost

Oponent kandidáta (zde tedy *kandidátku*) osobně nezná, nikdy neměl možnost se s ní a s její činností osobně seznámit a nemá ani přístup k dalším informacím ohledně dřívějšího studia kandidátky.

Oponent nemá k dispozici ani informaci o případné vlastní publikační nebo jiné odborné činnosti kandidátky a žádné jiné závěry oponent v tomto ohledu tedy nemůže učinit. Přesto si však oponent dovolí poznámku, že by bylo nepochybně škoda, pokud by kandidátka ve své práci nepokračovala, když z vyznění celé DP práce získal oponent dojem, že kandidátka má k tématu nepochybně vztah a jedná se o problematiku pro ni zajímavou, k níž má současně vyprofilovaný názor (právě skutečnost, že kandidátka byla schopna pregnantní formulace a prezentace svého stanoviska, které je z celé práce zcela zřejmé – byť se s ním oponent nemusí vždy ztotožňovat – je nutné považovat za jeden z kladů celé práce, když oponent obecně považuje za jeden z nedostatků tuzemské odborné literatury jakýsi pro oponenta nepochopitelný ostych k prezentaci ostře vyhraněných názorů, kde pokud autor nalezne odvahu k jejich prezentaci, je toto většinou doplněno jejich následnou relativizací)

VI. Závěr posudku / celkové hodnocení práce :

Způsob zpracování dle názoru oponenta jak po obsahové tak po formální stránce splňuje veškeré nároky kladené na práci tohoto druhu a kandidátka touto prací dle názoru oponenta prokázala to, co je od DP obecně očekáváno, resp. co má být takovou prací (prací takového druhu) prokázáno.

Disertační práce tak dle názoru oponenta splňuje požadavky na ni kladené a lze ji v tomto ohledu hodnotit pozitivně. V případě, že by měla být DP hodnocena v rámci standardní klasifikační stupnice, přikláněl by se oponent v tomto případě zřejmě k hodnocení dobře, avšak zásadní klasifikační závěr nelze učinit bez konfrontace v rámci obhajoby, diskuse o práci a vědecké rozpravy nad DP. V každém případě však dle názoru

oponenta *DP* v tomto případě poskytuje formální základ pro předpoklad úspěšné obhajoby. Oponent tedy současně doporučuje jak interní obhajobu v rámci katedry, resp. příslušného odborného pracoviště (samozřejmě pokud tato již neproběhla, o čemž oponent nemusí být informován a oponent sám v tomto ohledu ani žádný dotaz nevznesl a nemělo by to ani jakýkoliv formální či praktický dopad na závěry zde učiněné) tak i obhajobu komisionální ve smyslu příslušných pravidel, tj. ve smyslu příslušného aplikovatelného Studijního a zkušebního řádu Právnické fakulty UK.

Některé kritické názory oponenta vyjádřené v tomto posudku je nutno brát z toho pohledu, že oponentní posudek by měl zdůraznit body, které mohou být minimálně polemické. Není tedy dle názoru oponenta účelem posudku uvést body, s nimiž oponent nesouhlasí, nýbrž naopak ty, s nimiž souhlasí a proč s nimi souhlasí a zejména, zda jde podle názoru oponenta o chyby a pokud ano, jakého druhu, tedy zda jde o chyby (i) koncepční, (ii) chyby zadání, (iii) chyby věcné, (iv) chyby formální a pod. Zde musí oponent zdůraznit, že věcné chyby zásadního rázu, které by ovlivnily nebo měly či mohly zásadně ovlivnit závěry tohoto posudku, oponent v práci nenalezl. Tento posudek se tak může s ohledem na některé body jevit jako výrazně kritický, avšak dle názoru oponenta musí být posudek zásadně vyjádřením toho, co oponent za kritické nebo problematické považuje. Úkolem oponenta je takové body definovat, vyjádřit, do jisté míry odůvodnit a vyhodnotit, zda tyto jak z dílčího pohledu tak ve svém souboru ovlivňují komplexní hodnocení práce. **Takové komplexní hodnocení celé doktorandčiny práce pak ve smyslu nastavených hodnotících kritérií, které byly výše popsány, je zásadně kladné.**

VII. Prohlášení oponenta :

Oponent v souvislosti s podaným posudkem prohlašuje:

- Při hodnocení *DP* se seznámil podrobně s celým jeho obsahem.
- Namátkou byla prováděna kontrola pramenů citovaných kandidátkou, jakož i jiných východisek, které bylo možno ověřit. Nebylo shledáno nedostatků.
- Oponent není v jakémkoliv osobním či profesním (pracovním) nebo jiném vztahu ke kandidátce a není mu známo, že by kdykoliv jakákoliv vazba tohoto typu existovala.

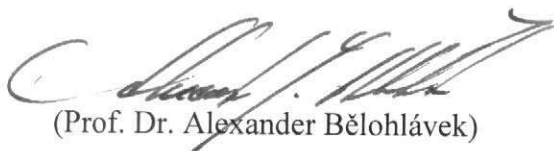
- Oponent zpracoval posudek při maximálním využití jemu dostupné odborné teoretické základny.
- Oponent před přijetím zadání k hodnocení *DP* zásadně zvážil své odborné zaměření v rámci oboru, pokud jde o téma *DP* a při hodnocení všech nároků, které zejména na osobu oponenta musí být zcela maximální, dospěl k závěru, že jde o problematiku, kterou se dlouhodobě zabývá, k níž disponuje rozsáhlou vlastní databází a v rámci které se průběžně seznamuje s existujícími odbornými názory. Ve vlastní databázi oponenta je k zadanému tématu v současné době, tj. v době, kdy je tento posudek podáván, evidováno cca 800 titulů, z toho v podstatně malé míře tuzemských, v zásadním rozsahu zahraničních, a stejně tak se oponent snaží sledovat a evidovat příslušné judikáty (jak tuzemské, tak zahraniční) vztahující se k předmětné problematice právních principů a doktrín aplikovaných v rámci úpravy akciových společností.
- Oponent se domnívá, že je seznámen v dostatečné šíři s tuzemskými i zahraničními názory publikovanými k tématu za období cca posledních patnácti až dvaceti let, což by mohlo vytvořit dostatečný předpoklad pro hodnocení materie.
- To vedlo oponenta k závěru, že zadání ohledně posouzení *DP* přijal.
- Po dobu hodnocení *DP* nebyl oponent kontaktován kandidátkou, ani nebyla vůči němu činěna jakákoliv doporučení ohledně postupu při hodnocení *DP*.
- Oponent proto prohlašuje, že toto hodnocení je nezávislé a že se při něm snažil o maximálně vyvážený a neutrální pohled na materii z hlediska obsahového, formy podání a formálního co do naplnění předpokladů a podmínek kladených na práci tohoto druhu.
- Toto stanovisko (tento posudek) je podáván ve zkráceném rozsahu tak, že některé dílčí závěry jsou doprovázeny obvykle jen příkladným výčtem pasáží obsažených v *DP*, které mají odpovídající závěry posudku podpořit. Oponent je však kdykoliv připraven na žádost příslušné komise, oborové rady či jiného grémia příslušného ve smyslu aplikovatelného Studijního a zkušebního řádu poskytnout podrobnější vysvětlení či argumenty k dílčím závěrům v tomto posudku.

(KONEC STRANY 39./ POSUDKU)

- Oponent je rovněž připraven k prezentaci svých závěrů příslušné pro obhajobu ustavené komise a současně se aktivně zúčastnit obhajoby, rozpravy i diskuse ve vztahu k *DP* v rámci její ústní obhajoby. -----

(KONEC POSUDKU / NÁSLEDUJE VÝLUČNĚ PODPIS / POSUDEK VYHOTOVEN DNE UVEDENÉHO NA PRVNÍ STRANĚ / TENTO POSUDEK NEOBSAHUJE ŽÁDNÉ PŘÍLOHY / POSUDEK VYHOTOVEN VE TŘECH ORIGINÁLNÍCH EXEMPLÁŘÍCH S ČÍSLOVÁNÍM POSTUPNÝM 01 AŽ 03 UVEDENÝM NA PRVNÍ STRAN)

Níže následuje výlučně již jen podpis oponenta provedený na straně 40 (čtyřicet) a navazující na celý posudek na předchozích stranách 1 (jedna) až 39 (třicet devět), resp. všude též na počátku strany 40 (čtyřicet).

(Prof. Dr. Alexander Bělohlávek)